

Beoordelingsmodel

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 1 Ideale schoonheid

1 maximumscore 2

Het werk is representatief voor de renaissance door (twee van de volgende):

- de vormgeving: naturalistische, anatomisch correcte weergave van de figuren en/of correcte toepassing van het lijnperspectief, of evenwichtige, symmetrische harmonieuze compositie.
- de inhoud van de voorstelling: de humanistische geleerdheid staat centraal en/of er wordt verwezen naar de denkers en wetenschappers uit het klassieke Griekenland als inspiratiebron voor het eigen denken.
- de functie: het werk geeft als grootschalig decoratieprogramma voor de privé-vertrekken van Paus Julius II uitdrukking aan de grootsheid van het pauselijk hof.

per juist antwoord

1

2 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Plato wijst omhoog naar de wereld van de Ideeën, die volgens hem de ware werkelijkheid vormen. De wereld waarin wij leven is slechts een zwakke afschaduw van die echte werkelijkheid. Beeldende kunst die deze afgeleide wereld nabootst (mimesis) is dan een dubbele nabootsing van de ware werkelijkheid of de ideale Vormen en daarmee bedrog.

indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

3 maximumscore 1

één van de volgende:

- Vitruvius bracht (op basis van onderzoek) de onderliggende principes van de architectuur in kaart. Dit sloot aan bij de behoefte van de bouwmeesters in de renaissance aan een wetenschappelijke fundering van hun vak (wat weer bijdroeg aan hun status en opdrachten).
- Doordat Vitruvius zijn ideeën had gepubliceerd, beschikte men over een theoretische aanvulling op de antieke monumenten en ruïnes, zodat men deze beter begreep.
- Vitruvius nam de verhoudingen van een ideaal menselijk lichaam als maat bij het formuleren van zijn opvattingen over schoonheid; dit sloot aan bij het humanistisch denken in de renaissance.

Vraag	Antwoord	Scores
4	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Op een symmetrische (centraalbouw) plattegrond, gebaseerd op cirkel en vierkant, is de kerk (eveneens symmetrisch) opgebouwd uit driedimensionale vormen die afgeleid zijn van de (tweedimensionale) cirkel en het vierkant uit de tekening: (halve) bol, (halve) cilinder en kubus. Deze zijn proportioneel met elkaar in evenwicht zoals dat ook bij de ideale mens van Da Vinci het geval is.</p>	
	indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1
5	<p>maximumscore 3</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vitruvius' opvattingen stammen uit de klassieke oudheid toen het christelijk geloof nog geen rol speelde. In de (post-klassieke cultuur van de) renaissance moesten ideeën en opvattingen uit de oudheid in overeenstemming worden gebracht met het christelijk-religieus denken van de eigen tijd • christelijke interpretatie: Omdat de mens was geschapen naar Gods evenbeeld en tevens verbonden kon worden aan de cirkel en het vierkant, 'bewees' dit de goddelijke schoonheid van de cirkel en het vierkant, of: de volmaaktheid van Gods schepping komt tot uitdrukking in de volmaaktheid van de menselijke figuur en tevens in de volmaaktheid van de vormen cirkel en vierkant • relatie met de vormgeving: Met de cirkel en het vierkant als uitgangspunt voor de architectuur kreeg de kerk een visuele harmonie die de goddelijke harmonie weerspiegelde 	<p>1</p> <p>1</p> <p>1</p>
6	<p>maximumscore 2</p> <p>Het antwoord moet de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Galilei wijkt af van het schoonheidsideaal, want hij baseert de stemming van het instrument niet alleen op de wetenschappelijke getalsverhoudingen van geluidstrillingen, maar ook op de eigen voorkeur, waardoor hij ontkent dat schoonheid alleen maar bepaald kan worden door vaststaande regels • Hij week af omdat het vasthouden aan de wetenschappelijk berekende getalsverhoudingen beperkingen oplegt aan de musici en/of de musici geen mogelijkheden gaf om binnen één werk verschillende toonsoorten te gebruiken 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 1 één van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– Leden van het Haagse hof waren cultureel onderlegd en/of door hun opvoeding en opleiding geïnteresseerd in de klassieke oudheid en ontwikkelingen op het gebied van de kunsten.– Het Haagse hof was internationaal georiënteerd vanwege diplomatieke contacten en reizen.– Vanwege hun status en/of als opdrachtgever waren betrokkenen bij het Haagse hof geïnteresseerd in representatieve ‘eigentijdse’ architectuur.	
8	maximumscore 2 twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– Het huis heeft een heldere maatvoering en proportionering in de (modulaire) opbouw (met nadruk op geometrische grondvormen): alle verhoudingen (lengte, breedte, tussenruimtes bij de ramen) zijn op elkaar afgestemd.– Klassieke zuilenordes (zoals die voorkomen in de originele klassieke voorbeelden) zijn toegepast in het centrale deel, bekroond door een timpaan (en ook de rij vensters op de eerste verdieping hebben timpanen).– Het huis is sober (en weloverwogen) geornamenteerd: alleen enkele klassieke guirlandes (en toegevoegde beelden).	
	per juist antwoord	1
9	maximumscore 1 Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Huygens en Van Campen waren theoretisch geschoolde ‘geleerde’ kunstenaars (die de regels van de klassieke traditie kenden): de architect ontwerpt, ambachtslieden voeren het ontwerp uit (in tegenstelling tot de gildegebonden bouwmeesters die zelf ook uitvoerder waren).	
10	maximumscore 1 Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De meer uitbundige barok die zich onderscheidt van de classicistische, is vooral de barok van de rooms-katholieke Kerk, die zich wil manifesteren als een machtig en rijk instituut. Vanwege de dominante positie van het calvinisme is voor deze vorm van barok in de Noordelijke Nederlanden geen plaats.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Blok 2 Orpheus

11 maximumscore 1

één van de volgende:

- Monteverdi past de ‘seconda prattica’ toe, waardoor de muziek de tekst van de opera ondersteunt en versterkt.
- Monteverdi maakt gebruik van monodie (een melodie met akkoordbegeleiding, in plaats van polyfone stemmen door elkaar) waardoor de tekst van de opera beter verstaanbaar is, waardoor de zeggingskracht wordt vergroot.
- Monteverdi past de affectenleer toe en versterkt daarmee ‘de passies van de ziel’ die in de opera een rol spelen.

12 maximumscore 3

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- Orpheus wordt verscheurd door twijfel, heen en weer geslingerd tussen hoop en vrees: kan hij de goden wel vertrouwen en krijgt hij Eurydice echt terug als hij niet omkijkt? 1
- In de muziek komt dit tot uitdrukking doordat de delen waarin hij vol vertrouwen de toekomst tegemoet ziet, begeleid worden door lichte / heldere instrumenten zoals viool en klavecimbel en/of doordat de melodie / het ritme beweeglijk is en/of doordat in de zang sprake is van versieringen; de momenten van twijfel worden begeleid door lage blazers en orgel en/of het ritme kent meer lange noten en/of de melodie klinkt gedragen of klinkt in mineur 1
- In het spel komt het conflict naar voren doordat Orpheus bij hoop en/of vertrouwen rondloopt: het spel is dan dynamisch. Het wordt statischer zodra Orpheus twijfelt: hij richt zich dan naar beneden / beweegt minder en de figuranten staan stil en/of Eurydice wendt zich af 1

13 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:

- (verhaal) Enscenering en toneelbeeld zijn sober. Audi beperkt zich tot de essentie van het verhaal: een grote, donkere ruimte met alleen water en vuur (ofwel brandend water): universele symbolen die hier de weg uit de onderwereld aangeven 1
- (muziek) Deze basale vormgeving zonder historische context geeft alle ruimte aan de muziek en/of door de tijdloosheid van de enscenering en kostuums sluit Audi aan bij de zeggingskracht van de (oude) muziek 1

Vraag	Antwoord	Scores
14	maximumscore 2 twee van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– de kracht van de liefde: Liefde zet de mens aan tot bovenmenselijke daden: Orpheus daalt af in de onderwereld om zijn geliefde terug te halen, of: Orpheus gaat tot het uiterste om zijn vrouw terug te krijgen.– de macht van de goden: Wie de goden tart, richt zichzelf ten gronde.– het belang van vertrouwen: Orpheus gaat ten onder als hij twijfelt aan de belofte van de goden van de onderwereld: zodra hij omkijkt, verliest hij zijn geliefde definitief.– de kracht van kunst: Orpheus (de personificatie van de muziek) verleidt via zijn muziek alles en iedereen (de levende en levenloze natuur) en zelfs de goden.	
	per juist antwoord	1
15	maximumscore 3 drie van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– De melodie van de zangstem en de begeleiding staan op zichzelf en lijken een onafhankelijk verloop ten opzichte van elkaar te hebben.– dissonante samenklanken– opvallende ritmische accenten of sterke nadruk op ritme– veel gebruik van slaginstrumenten– tonaliteit: gebruik van verschillende toonsoorten binnen één muzikale zin (niet eenduidig qua toonsoort en/of niet duidelijk in majeur- of mineurtoonladder gecomponeerd)	
	per juist kenmerk	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

16 maximumscore 3

drie van de volgende:

- In tekstdeel A waar Orpheus de lente bezingt spelen viool en harp lieflijke muziek, of: de harp speelt de melodie van een eenvoudig kinderliedje als verwijzing naar de pianoles en/of bij de tekst over de ‘bevrijding uit de greep van de moeder’ wordt de muziek drukker en/of vrijer.
- In tekstdeel B worden associaties met variété opgeroepen door dansmuziek: (blazers spelen) een walsritme met daarboven een ritmisch beweeglijke melodie (door hobo en viool) en/of er klinkt een ritme op castagnetten als verwijzing naar dansmuziek uit het variété (de walsbegeleiding met een gesyncopeerde melodie zoals in een foxtrot).
- In tekstdeel C klinkt vrolijke muziek als van een circusorkest, met trompetten en slagwerk (pauken) en/of speelt de trombone een vervormde clowneske melodie (die door de viool geïmiteerd wordt; de begeleiding is ritmisch).
- In tekstdeel D worden associaties met soldaten opgeroepen door een marsritme (op viool) of klinken roffels op de (kleine) trom en/of hoor je koperblazers die een militaire mars suggereren.

per juist antwoord

1

17 maximumscore 2

Het antwoord moet de volgende strekking hebben:

Uit *Der neue Orpheus* spreekt een didactische / maatschappijkritische (maar ook een pessimistische) visie: kunst moet de wereld verbeteren en het publiek aan het denken zetten over de maatschappij en/of het leven. Het klassieke verhaal is vertaald naar de eigen samenleving, die op een kritische manier wordt voorgesteld: de moderne, kille, verstedelijkte leefomgeving is de onderwereld en de ontzielde mensheid is zelfs door de kunst niet meer te redden (en Orpheus maakt daarom zelf een eind aan zijn leven).

indien een relevant deel van het antwoord is gegeven

1

Vraag	Antwoord	Scores
18	maximumscore 2 Het antwoord moet de volgende strekking hebben: Balanchine laat in een duet / pas de deux Eurydice, die eerst nog op afstand blijft, steeds dichterbij Orpheus heencirkelen, waarbij zij hem steeds naar zich toe probeert te draaien: zij wil dat hij haar aankijkt. Orpheus wendt zich keer op keer van haar af, schermt zijn gezicht af, tot hij uiteindelijk bezwijkt. Zijn fatale omkijken wordt hier verbeeld door het afnemen van het masker. indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1
19	maximumscore 2 twee van de volgende voorbeelden: <ul style="list-style-type: none">– Orpheus maakt gebruik van mimische (bewegings)expressie ofwel uitbeelding via gebaren, die niet tot de academische dansstijl behoren.– Eurydice danst (weliswaar in een academische balletstijl, maar) met enige acrobatiek.– Eurydice danst (ondanks haar geheven beenposities toch) aards, zonder zich van de grond verheffende sprongen (élévation).– Eurydice's dans en/of Orpheus' mimiek zijn sober en/of zonder versiering. per juist voorbeeld	1
20	maximumscore 2 Antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende): <ul style="list-style-type: none">– (materiaal) Het verbeeldt de dunne (doorzichtige) afscheiding tussen onderwereld en bovenwereld.– (ruimte) Het doek markeert de weg die afgelegd moet worden.– (beweging / dramatisch effect) Het wapperende (via een windmachine) effect draagt bij aan het idee van een lange weg die afgelegd moet worden (de dansers leggen feitelijk nauwelijks een afstand af) en of accentueert / symboliseert de vertwijfeling van het paar. per juist antwoord	1

Vraag	Antwoord	Scores
21	maximumscore 2 De antwoorden moeten de volgende strekking hebben: <ul style="list-style-type: none">Aan de zangrol van de personages Orpheus en Eurydice voegt Bausch dansrollen toe, die zich gescheiden van de zangers over het podium bewegen. Zang en dans versmelten, bijvoorbeeld als Eurydice sterft en beide vertolkers, zangeres en danseres kruiselings over elkaar heen liggenDe inhoud wordt versterkt omdat de dans fysiek verbeeldt wat de zang in tekst uitdrukt, of: het lichaam verbeeldt direct de emotionele (liefde, wanhoop) inhoud van de zang	1 1
22	maximumscore 2 Het antwoord moet de volgende strekking hebben: De expressionistische moderne dans van waaruit Bausch werkt, is ontstaan om gevoelens tot uitdrukking te brengen (hier verdriet en rouw). Daartoe benut Bausch het gehele lichaam, vooral de torso, waarmee zij letterlijk smart en verwringing laat zien. Balanchine beperkt zich tot de zuivere regels van de (neo)academische en/of (neo)klassieke dans en zijn dans is daardoor formeler en koeler. indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1

Blok 3 De klassieke held

23	maximumscore 2 Het antwoord moeten de volgende strekking hebben: Het mee-lijden of meeleven (eleos) leidt tot identificatie met de hoofdpersoon en daardoor ondergaat het publiek zelf de vrees (phobos) voor de toorn der goden en/of de angst voor de onontkoombaarheid van het noodlot. Door deze emoties in al hun heftigheid te doorstaan komt het publiek met meer 'inzicht in het leven' (gelouterd) uit de voorstelling. indien een relevant deel van het antwoord is gegeven	1
-----------	---	---

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

24 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- Eenheid van tijd: is van belang omdat de keten van handelingen (die elkaar opvolgen volgens waarschijnlijkheid en noodzakelijkheid) alleen in stand blijft als er sprake is van een chronologische (zonder grote tijdsprongen, ongeveer binnen een etmaal) opeenvolging van handelingen.
- Eenheid van plaats, omdat de handelingen elkaar moeten opvolgen: de opeenvolging of chronologie wordt verstoord als je steeds van de ene plaats naar de andere gaat.
- Eenheid van handeling: omdat de handelingen een opeenvolgende keten moeten vormen, moet de ene handeling voortkomen uit de andere, of: in de tragedie vormt de keten van handelingen slechts één plot en eventuele nevenplots mogen niet afleiden van het hoofdplot.
- Een tragedie heeft een zekere omvang: het verhaal moet op een aannemelijke manier opgebouwd worden tot en met een omslag in het lot van de held, maar mag niet zo lang duren dat het overzicht verloren raakt en/of de ontwikkelingen niet meer te volgen zijn.

per juist antwoord

1

25 maximumscore 3

drie van de volgende:

- Door het gebruik van vogelvluchtperspectief: van bovenaf zie je hoe enorm groot de stad is.
- Door het gebruik van kikvorspectief: de gebouwen en/of het standbeeld van de adelaar lijken enorm zodra ze vanuit een laag standpunt worden gefilmd.
- Doordat de camera van boven naar beneden gaat (dalend crane-shot) zie je eerst de gebouwen, dan pas de mensenmassa daaronder, wat het effect van die massa versterkt.
- Doordat de camera laag langs de trommelaars beweegt (rijdend in kikvorspectief) lijken de trommelaars imposanter.
- Het gebruik van close-ups van schreeuwende mensen geeft meer gezichtsexpressie en maakt het schreeuwen indrukwekkender.
- Veel verschillende shots (van totaal naar half-totaal naar close-ups) geven een heel compleet beeld van emoties en grootsheid.

per juist antwoord

1

Vraag	Antwoord	Scores
26	<p>maximumscore 3</p> <p>drie van de volgende:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Maximus heeft een goed/edel karakter: hij besluit op dit moment nog geen wraak te nemen omdat het zoontje van de keizer aanwezig is. – Maximus blijft wie hij was / zichzelf gelijk: hij is overduidelijk de leider van de gladiatoren (pas als hij knikt laten de mannen hun wapens vallen), hij was en hij blijft generaal, ook al is hij niet meer in functie. – Maximus heeft een passend karakter: hij is heldhaftig/manmoedig en/of trouw: hij weerstaat de huidige keizer en blijft de oude keizer trouw. Dit past een generaal. – Maximus vertoont overeenkomsten met de werkelijkheid: hij heeft wraak gezworen vanwege het onrecht dat hem is aangedaan. Dit is een voorstelbare, realistische reactie. – Maximus blijft trouw aan zijn principes: hij wil gerechtigheid en moet dus wraak nemen, zelfs als dat ten koste van zijn eigen leven gaat. 	
	per juist antwoord	1
27	<p>maximumscore 2</p> <p>De antwoorden moeten de volgende strekking hebben:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Spartacus voldoet meer aan het beeld van een hedendaagse held, omdat hij niet egoïstisch handelt maar voor anderen opkomt: hij komt in opstand tegen een onderdrukkend systeem en/of emancipeert een grote groep onderdrukten en/of hij is bereid zich op te offeren om de anderen te redden (die zich dan solidair tonen) en/of hij toont zich vooral een mens met verschillende emoties (moed en ontroering) • Maximus zoekt wraak voor het onrecht dat hem persoonlijk is aangedaan. Hij zet zich niet in voor een grotere zaak of voor anderen (en handelt dus in zekere zin egoïstisch) en/of hij toont zich vooral een wraaklustige 'vechtmachine' 	<p>1</p> <p>1</p>

Vraag	Antwoord	Scores
28	maximumscore 3 drie van de volgende: <ul style="list-style-type: none">– Door een laag camerastandpunt (kikvorsperspectief) lijken de Spartanen groter dan ze daadwerkelijk zijn. Als toeschouwer kijk je letterlijk tegen hen op.– (spel) Door lachen, het slaken van kreten en het gebruik van ‘oneliners’ (“Persian cowards!”) lijken de Spartanen geen angst te kennen, waardoor duidelijk wordt dat ze supersoldaten zijn.– De contrasten in kleur en belichting zijn veel sterker dan in werkelijkheid en dit versterkt de dramatiek.– Door de schaars geklede, goed geproportioneerde lichamen wordt de kracht van de Spartanen benadrukt.– Door het verschil in hoeveelheid wapens (elke Spartaan heeft slechts één speer tegenover een regen van pijlen van de Perzen) wordt de enorme overmacht van de Perzen benadrukt.	
	per juist antwoord	1
29	maximumscore 2 twee van de volgende argumenten: <ul style="list-style-type: none">– Er worden twee kunstdisciplines vermengd en deze overschrijding is typisch postmodern.– Het accentueren van deze vermenging van beeldtalen legt de nadruk op de principes of definities van de gebruikte media en dat is een postmodern uitgangspunt.– Het artificiële karakter van de film wordt hierdoor benadrukt in plaats van de (gebruikelijke) illusie van werkelijkheid; dat is postmodern.	
	per juist argument	1

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

30 maximumscore 3

drie van de volgende redenen:

- De klassieke held strijdt tegen het kwaad en vertegenwoordigt het goede. Deze tegenstelling is een universeel herkenbaar gegeven.
- De heroïsche strijd die de klassieke held voert, gaat gepaard met veel actie.
- De klassieke held bezit eigenschappen, die iedereen wel in meer of mindere mate zou willen bezitten, waardoor de klassieke held de mensheid vertegenwoordigt.
- De klassieke held staat altijd in het middelpunt van de belangstelling en is daarmee een aantrekkelijke rol voor beroemde acteurs om te spelen. Een beroemd acteur verhoogt bij een breed publiek de aantrekkingskracht van de film.

per juiste reden

1

31 maximumscore 2

De antwoorden moeten de volgende strekking hebben (twee van de volgende):

- De kennis van de Klassieke Oudheid is gebaseerd op interpretaties van bronnen en die interpretaties zijn altijd gekleurd door de 'bril' van de betreffende tijd.
- Er bestaan inmiddels zoveel verschillende interpretaties van de Klassieke Oudheid dat het voor een leek onmogelijk is om vast te stellen wat historisch juist is of fictie: in films gaat het vooral om het verhaal en gaat het dramatiseren vaak ten koste van de historiciteit.
- Het beeld dat een leek heeft van de Klassieke Oudheid heeft is dermate bepaald door een stereotiepe benadering van de meeste interpretaties, dat er nauwelijks ruimte is voor nuance, die nu eenmaal bij het historisch besef hoort (hoe het dagelijks leven er bijvoorbeeld uitzag is eigenlijk niet bekend).

per juist antwoord

1

Bronvermeldingen (voor zover deze niet elders in het examen zijn aangegeven)

tekst 1	Umberto Eco, <i>De geschiedenis van de schoonheid</i> , Amsterdam 2005
tekst 4	K.A. Ottenheim, <i>Timmermansoog en kennersblik</i> , Utrecht 1995 In: <i>Van beroep kunstenaar</i> , Aanbiedingstekst eindexamen 2001 en 2002, p. 93 en 94
tekst 5	naar: F de Haen, <i>Monteverdi, zijn leven, zijn brieven</i> , Peer, 1989
tekst 6	naar: Prof. Dr. G.J.M. Bartelink, <i>De Oudheid in klank</i> , Rotterdam 1997